

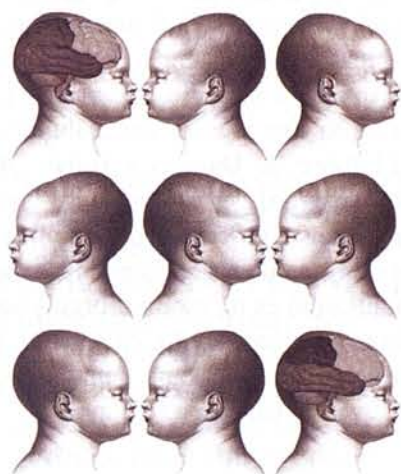
Diàlegs sobre evolució genètica i cultural de

Jean Dausset / Macià Tomàs

Francesc Bujosa Homar

Jean Dausset / Macià Tomàs

DIÀLEGS SOBRE EVOLUCIÓ GENÈTICA I CULTURAL Cap a l'home responsable

Que una editorial mallorquina publiqui en la nostra llengua l'obra d'un premi Nobel hauria de ser motiu d'orgull. Si, a més a més, aquesta obra és original, aquesta avinentesa planteja l'interrogant de si és realment cert i com ha estat possible. Abans de contestar a la segona fem-ho a la primera de forma ben afirmativa i diguem que l'editorial que publica el llibre és la de l'incansable Lleonard Muntaner i que ho fa en la seva col·lecció Llibres de la Nostra Terra.

El premi Nobel abans esmentat és ni més ni pus que Jean Dausset. Dausset va néixer a Tolosa de França el 1916 i es va doctorar en Medicina el 1945 a la Universitat de París. El 1958 Dausset identificà el primer antígen leucocitari del futur sistema HLA. Guardonat el 1980 amb el premi Nobel de Medicina, ha consagrat les seves recerques a l'estudi del sistema HLA, clau de l'èxit dels trasplantaments d'òrgans, demostració de la individualitat humana i base del nou paradigma que representa la medicina predictiva. El 1983 Dausset funda el Centre d'Estudis sobre el Polimorfisme Humà. Enumerar les distincions que ha rebut faria interminable aquest escrit. Assenyalem que entre elles hi ha la de ser Acadèmic

d'Honor de la Reial Acadèmia de Medicina de les Illes Balears. Però anem a la segona pregunta; com és possible que un premi Nobel publiqui una obra original en una editorial mallorquina? Hem de dir abans de tot que Dausset és una persona generosa i probablement ha volgut pagar -i amb escreix- les atencions que els mallorquins hem tengut amb aquest compatriota d'adopció que passa totes les hores que pot en aquesta petita pàtria nostra. Però probablement l'agraïment no és l'única raó per la qual Dausset ha fet un llibre i l'ha lliurat a una editorial mallorquina. N'hi ha una altra tan poderosa com aquesta i és que el professor francès ha trobat un interlocutor vàlid en tots els aspectes. Ha trobat la sabata dels seus peus. Aquest interlocutor no és altre que el Doctor Macià Tomàs Salvà, doctor en medicina per la Universitat de Barcelona (1992) i especialista en medicina del treball. Cal dir que conec des de fa temps Macià Tomàs i m'agradaria dir, si no havia d'ésser malentès, que és un metge humanista, vull dir amb això que a més de seguir els avanços tècnics de la medicina, Macià és d'aquells metges que no obliden el pes psicològic i social que tota malaltia comporta. Sé, també, que Macià sempre ha considerat la medicina formant part de la cultura d'una societat i per això la literatura, la filosofia, la història són àrees que conra, aquesta rara avis de metge que és Macià Tomàs.

El llibre que han elaborat el premi Nobel i Macià Tomàs du com a títol *Diàlegs sobre evolució genètica i cultural*. Cap a l'home responsable i hom podria pensar que el metge mallorquí s'ha limitat a pouar dins la saviesa del premi Nobel. Seria un error: Macià intervé de forma activa, a vegades formulant preguntes, altres matisant qüestions, i encara unes altres posant de relleu aspectes que havien estat oblidats. I els temes se succeeixen com a una sèria que va treient cadufos d'aigua. El més important dels temes del llibre són les conseqüències que es deriven de la més transcendent de les lleis que regeixen la vida dels éssers vius: l'evolucionisme darwinista. Dausset afirma que les dues forces que regeixen aquesta vida són la mort i el sexe. Elles fan possible la perpetuació de la vida.

Tant el mallorquí com el francès són conscients que aquesta teoria no és per fer volar coloms, que hi ha un profund pessimisme en la teoria evolucionista, però Dausset afirma que l'objectiu de la ciència no és fer feliç la gent, sinó descriure les coses tal com són. Després d'analitzar la teoria general de l'evolució, els dos autors centren el seu diàleg en el procés d'hominització, és a dir, en els canvis evolutius que feren que l'home sapiens sapiens arribàs a ser com és. Ambdós subratllen la importància que va tenir la bipedestació i el fet que les extremitats superiors quedassin lliures per poder manipular objectes. La bipedestació a la llarga produiria canvis en la gargamella que seria l'instrument fonamental per a la paraula i amb la paraula es produiria aquest gran miracle de l'evolució que és la consciència. També lligat a la bipedestació hi ha la disminució del canal del part i això condiciona que l'ésser humà sigui molt immadur a l'hora de néixer. L'esmentada immaduresa fa que el cervell tenguí una enorme plasticitat i la possibilitat que les neurones puguin establir centenars de milions de connexions. Dit a un altre nivell: la capacitat d'aprendre dels éssers humans és fabulosa. Molt interessant són les pàgines destinades a glossar una aparent paradoxa i és que tot i que el gènere humà presenta una igualtat específica i racial cada individu és únic. És el que va demostrar Dausset amb el seu sistema HLA. Aquesta unitat humana és la que permet predir quines malalties són una amenaça per cada un dels éssers humans i pot donar lloc a mesures preventives obrint un nou paradigma de la medicina que seria la medicina predictiva.

Dels aspectes més biològics els autors passen a l'evolució cultural i examinen si les idees que predominen en una societat poden ser fruit de l'adaptació darwinista. Què significa des del punt de vista individual i col·lectiu l'altruisme? En la revisió de les etapes que el pensament humà ha fet per arribar a l'actualitat, Macià Tomàs enfatitza el gran pas que per a la humanitat va significar el cristianisme, per una part, i la revolució científica, per l'altra; mentre que Dausset, agranat una mica per a casa, subratlla la importància de Condorcet i de la noció d'igualtat que va estendre la Revolució francesa. No escapa als autors ni al seu diàleg els problemes que avui en dia té plantejats el món, com la superpoblació, l'increment del CO₂, la radical desigualtat entre la riquesa que posseeixen els humans, l'aparició de noves malalties, la coexistència de tractaments altament costosos per a malalties del primer món quan encara no hi ha una vacuna per a lluitar contra la malària. El llibre de Dausset i Tomàs ofereix un inapreciable material per estimular les nostres neurones, perquè tots ens sentiguem una mica més responsables de l'evolució del món i de la humanitat. La seva publicació és un motiu d'orgull ben legítim per als autors, per l'editorial i, en general, per a tots els mallorquins que en cultura tampoc no ens conformam a jugar en categoria regional.

Francesc Bujosa Homar
Acadèmic numerari